

Vaszary János (1867-1939)*Virágcsendélet akszoborral*

Olaj, vászon 75 x 60 cm

Jelezve balra fent: Vaszary J. 1909

Kikiáltási ár: 5 000 000 Ft

Rendhagyó pályakép

“Franciásan kultivált szelleme,... és féktelen magyar érzékisége” (Kállai Ernő), virtuóz festő- és rajztechnikája Vaszary Jánost olyan festői pályára rendelte, amelyet nehézkesen lehet egyetlen, lineáris fejlődési ívben látni. Vaszary előbb élte szecessziós korszakát, mint a naturalistát, majd a Nabis-k szelleméből sarjadó rajzai és gobelintervei után akadály nélkül váltott ragyogó és önfeledt impresszionizmusba, expresszionizmusba, vagy az élet derűs oldalát megragadó színes, izgalmas art deco-ba. Vaszary már életében legendás közéleti személyiséggé vált; a Szinyei-Társaság alapítótagja, a KUT társ-, majd az UME (1927) elnöke, a Képzőművészeti Főiskola reform-tanára (1920-1932), számos hazai és külföldi díj kitüntetettje, és mindezek mellett jó tollú művészeti író is volt.

Budapest - Párizs - Tata

Tanulmányait azokban a városokban végezte, amely akkoriban a legtöbb kortárs festő útvonala is volt; a pesti Mintarajztanodában kezdte Székely Bertalannál, majd a müncheni Akadémián folytatta, ahol az akadémikus stúdiók mellett Hollósy Simon útmutatásával tapintott rá a plain air festés lényegére. Innen az út a párizsi Julian Akadémiára vezetett, de ekkor már nem az Akadémia, hanem Bastien Lepage, majd Puvis de Chavannes stilizáló művészetének felfedezése, az impresszionizmuson túljutott Párizs művészeti löktetése jelentette a továbblépésre sarkalló, ösztönző közeget. Vándorévei befejeztével, 1895-ben Vaszary visszatér Budapestre, és néhány külföldi tanulmányút kivételével (Spanyolország, Olaszország, Franciaország) tatai villájuk között ingázva teljesíti ki életművét.

Csendéletek - szobabelsők

1909 körül, képünk keletkezése idején az eddigi vibrálóbb impresszionisztikus festésmódot felváltotta egy meditatívabb, befelé forduló grafikusabb jelleg. A befelé fordulás akár szó szerint is érthető, hiszen Vaszary előnyben részesíti ekkor a szobabelsőt, a csendéletet és a női portrét. “A szép nő legveszélyesebb riválisa a virág” mondja és egész oeuvre-jét szinte végigkísérik virágcsendéletei. *Batthyány Ilona Grófnő arcképe*nek (1905) háttérben még egy szertelenül, pasztózosan megfestett virágcsokor áll. A *Csendélet akszoborral* képen Vaszary kihasználja a tárgyak formájából adódó lágy kontúrozást, és a fény-árnyék hatásokat, a háttér atmoszferikus jellegét is vonalkázással erősíti, mintha átmenetileg lemondana az erős koloritról. Az impresszionisztikus színfelfogást felváltó változatosságot Vaszary a tárgyakra és formákra vetíti; a finoman modellált nőalakra, a szecessziós sziluett hatású nárciszokra és japán vázára, a síkban kiterített asztalra és a rajta nyugvó gyöngysorra. Vaszary képén kiegyenlítően működik a japán művészettől elsajátított sík- és rajzos jelleg és a vonalkázott ecsetkezelésben megőrzött impresszionisztikus felületalakítás.

Szobor a komódon, virág az asztalon

A *Virágcsendélet akszoborral* című kép legközelebbi tárgyi analógiáját, egy szintén 1909-ben festett enteriorképen találjuk (*Enteriőr komóddal*, Haulisch, 20.kép), melyen ugyanaz a kisméretű szobor áll a nézőnek szembe fordítva, mint tárgyalt képünkön. A festés- és komponálásmód is összekapcsolja e két művet, akár a már említett átlós vonalkázás és a derűs, színhasználat. A nő alakja és a virág társítása a szecesszió kedvelt metaforái közé tartozott. Mintha Vaszary ezt a gondolatot vinné tovább, és a fényel átítatott, vegetatív virág-metaforát magára a nőiségre vonatkoztatná, amit itt a szobor szimbolizál.

Vaszary 1912-ben rendezte meg a Művészházban második nagy gyűjteményes kiállítását, ahol éppen az elmúlt három év a termését mutatta be. Nem kizárt, hogy a *Virágcsendélet akszoborral* ezen a kiállításon jelent meg először.

A.K.

